

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petstvestica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste

Štev. 108.

V Ljubljani, v četrtek dne 12. oktobra 1911.

Leto I.

Požeruhi, zdaj veste!

Žalostno je življenje, ki je nastalo zadnja leta v Avstriji vsled draginje in njenih strašnih posledic. Ali še nad to žalost je pretresljivo dejstvo, da stoji na čelu te države ljudje, kakor tisti starec na strehi, ljudje, ki ne znajo pomagati ne sebi ne državi. Glavni krmar je mož, ki je bil poklican na svoje mesto v trenutku, ko je njegov predhodnik zapeljal barko kdovekam in pokvaril kompas. Bilo je treba jasne glave, odprtih oči in krepke roke, da bi popravila stare grehe in pripeljala ladjo v prave vode. Od vseh stvari so glasni klici in mirne besede pozdravljale barona Gautscha; ko je bil poklican na čelo vlade; tako prijazenega sprejema ni kmalu dočel avstrijski ministrski predsednik kakor baron Gautsch. In če mu socialni demokratje iso mogli salutirati s takim navdušenjem kakr nekatere meščanske stranke, vendar niso tajili, da bi si baron Gautsch kljub načelnemu nasprotju med razredno podlago sedanje drve in socialističnemu nazoru lahko pridobil gotove simpatije delavstva.

Ali komaj par mesecev je gospod baron ministrski predsednik, pa je povzročil toliko razočaranja, kolikor bi ga esimist pričakoval komaj v par letih.

V torek je baron Gautsch pet govoril, prvi izmed ministrov, ki so sekar po vrsti oglašali za besedo, nehoti priznajoči, da je položaj vendar resnejši, nego so a sami slikali in da korajža ni tako gorosna, kakor je v četrtek trdil njih načelnik. Nimivo je bilo to vstajanje ministrov. Zanimivo so bile tudi Gautscheve besede. Ali to je razpravljalo vse, kar se more pohvalnega povedi o njih. Sicer pa je bil njegov govor tak, da se človek mehkejšega temperamenta zjokal nad njim.

Mnogo je različnih svetovnih razvorov, mnogo neenakih teorij o pomenu vljenja. Zakrknjeni sovražniki sveta si pomagajo s starotestamentnim klicem „Vanitas vanitatum vanitas“; nauk o razvoju iz primitivnega v komplicirano dobiva od dne do dne v pristašev; črta napredka se zdi enim ravndrugim valovita; Machar opazuje večno tanje v spirali. V Avstriji smo rešeni vseh teh dvomov. Tukaj je jasno kakor beli dno da hodimo v kolobarju. Naše potovanje po zni dolini je pravilen krog; natančno se vrano vedno do tiste točke, kjer smo začeli rotiti.

Ko je začela draginja pritiskati in se začeli prvi vzdihiti, je zagrmelo iz tabora tujih ljudskih prijateljev; Socialni demokije so krivi! Naščuvali so delavce, da zahte, boljše plače, delavci se puntajo, štrajkajo, glejte — zdaj je vse drago. Nihče drug ne rdečkarijo so krivi!

Dolgo je demagogija izhajala s to frazo; sčasoma pa je le postala preneumna. Tedaj so se nekoliko odmeknili. Izmislili so si novo modrost. „Saj sploh ni draginje“, so zaskovikali; „to je le rdečkarska hujskarija“. In zopet je to nekaj časa pomagalo.

Pa tudi uspeh te zvijače je splahnel, zakaj najpobožnejša krščanska ženica je morala spoznati, da dobiva na trgu od dne do dne manj za enake vinarje. Največja kuhinjska iznajdljivost ni mogla s korenjem in olupki nasiti cele družine, krompir pa je že postajal delikatesa.

Tedaj so prihajala nova gesla, zdaj eno, zdaj drugo, dokler ni baron Gautsch filozofično skomizgnil in dejal: „Draginja je po vsem svetu. Kaj hočete od mene?“ Oderuhi pa so zavriskali: „Seveda! Draginja je po vsem svetu. Kaj hočete od nas?“

To pa je bil baronu Gautschu le zadnji mostiček; preko njega se je povrnil do izhodne točke in zdaj smo zopet zvedeli, kar je bilo že pokopano in pozabljeno: „Delavci so krivi!“ Baron Gautsch se je vrnil k izviru vse demagogije.

„Vsaka visoka industrijska konjunktura se izrablja, da se izsilijo boljše plače, da se dvigne živlensko stanje; ali kadar splahne visoka konjunktura, ostanejo višje zahteve, in velike množice so se privadile življenju, ki ni več v razmerju s tem, kar zasluži producent...“

Tako je ministrski predsednik razlagal vzroke svetovne draginje.

Ministrski predsednik se je motil. Vzroki draginje so bistveno drugačni kakor baronov opis, ki daje njegovemu poznavanju narodnega gospodarstva jako slabo izpričevalo. Ali veliko žalostnejše od neznanja gospoda barona je njegovo nekulturno mišljenje, ki ga je razodel s tem klavnim argumentom. Kapitalističnim oderuhom je moralo biti toplo pri srcu, ko so čuli Gautscheve besede. Ali v žalno obleko se mora odeli kultura, videča, da ima v Avstriji take varuhe in take pospeševalce.

Baron Gautsch ni navaden hudobnež. Toda če bi bil le zagrizen sovražnik delavskega ljudstva, ne bi bil sovražno tako strašno kakor dejstvo, da najbrže niti ne čuti, kako obupno je to, kar je dejal. Seveda, če bi živel v Avstriji topa, fatalistična masa brez potreb in brez zahtev, ki bi živila, kakor se more živeti in tiho umrla, kadar se ne da živeti, bi imel baron Gautsch manj skrbi nego jih ima. Ali če bi bila človeška natura taka, tedaj gospod Gautsch ne bi bil danes baron pl. Frankenturnski, ne bi bil ministrski predsednik v Avstriji, ne bi stanoval v lepi palači, ne bi oblačil salonske suknje in fraka, njegov dom ne bi bil v ponosnem cesarskem Dunaju, okrog in okrog ne bi bilo belih mest, obdelanih polja, ne cest in železnic; noben brzo-

jav ne bi raznašal njegovih govorov in po smrti ne bi nikjer peli črne maše za njegovo dušo. Zakaj vsa kultura, ki jo baron Gautsch blagoslovja, je le posledica potrebe, ki jo Gautsch preklinja. Brez večno hoteče potrebe, s svojimi delotvornimi zahtevami vsako uro, vsako minuto izpreminjajoče svet, bi bil gospod Gautsch član kakšne nomadske tolpe, ki bi živila brez civilizacije, brez vere, brez morale, brez idealov tjavendan; taki bi morali ostati še sinovi njegovih sinov in vnuki njegovih vnukov, kakor danes, tako jutri pa in saecula saeculorum.

Ej, da! Baron Gautsch je govoril. In zdaj veste delavci, kdo je kriv draginje. Le vi, požeruhi, po vsem svetu, ker zahtevate za delo dosti kruha in za duha dosti znanja. Le vi, ker hočete biti deležni kulture, rastoče z vašim delom in z vašimi žrtvami. Otanite čreda, pa bo gospod baron zadovoljen z vami...

Socialisti proti draginji.

(Glej „Zarja“ štev. 106. in 107.)

Tudi na podražujoče učinke prekupovalstva je vlada sama opozarjala. Prakupovalstvo pa se more izločiti samo z organizacijo konzuma. Le če se združijo konzumentje v velikih konzumnih društvih, če se ta konzumna društva spoje v velenakupne družbe in če nabavljajo velenakupne družbe blago naravnost od producenta, se prekupovalstvo popolnoma odstrani. Zahtevamo torej odstranitev vseh zaprek, ki dandanes ovirajo razvoj konzumnih zadrug. Kjer pa še obstoja posredna kupčija, tam nastopajo oblasti lahko z določanjem maksimalnih tarifov po § 51 obrtnega reda. Gotovo je uspešnost takih odredb omejena; so pa slučajji, v katerih so cene v podrobnih prodajih v križečem nasprotju s cenami veleprodaje in v takih slučajjih se tudi s porabo tega sredstva lahko ublaži draginja.

Končno zahtevamo, da se pri pripravljalnih delih za določitev avtonomnega carinskega tarifa za leto 1917 pomisli na odstranitev najbolj moredih carin.

Če se carine danes ne morejo odpraviti, ker smo z ogrsko pogodbo vezani do leta 1917, se mora že vendar danes skrbeti za to, da se avstrijskemu narodnemu gospodarstvu ne naloži vnovič neznoosno breme oderuških carin.

Iz vseh teh razlogov predlagajo podpisani:

Zbornica poslancev naj sklene:

A. Glede na

pomanjkanje in draginjo stanovanj

se poziva vlada, da predloži zbornici sledeče zakonske načrte:

1. Načrt razlastilnega zakona, ki pooblašča občine, da smejo iz ozirov javne blaginje

razlaščati mestno zemljo, da se porabi za občekoristno stavbinstvo;

2. Načrt zakona, s katerim se izpremene določbe o hišnonajemninskem davku, hišnorazredni davek in petodstotni davek od prihoda neobdanih poslopij na sledeči način:

a) Poslopja, ki se zgrade po uveljavljenju tega zakona, so prosta vsakega davka;

b) Davek za starejša poslopja se stopnjevaje zniža;

c) Za razkošne stavbe (graščine, vile i. t. d.), se vpelje poseben davek za luksuz;

3. Načrt novele k pristojbinskemu zakonu, s katero se odpravijo pristojbine, ki obremenjujejo promet z nekretninami; namesto njih pa se vpelje državni davek na prirastek vrednosti in določa za nezazidana stavbišča.

B. Glede na

mesno draginjo

se pozivlja vlada:

1. Naj ugotovi brez vsakega nadaljnega pogajanja z Ogrsko vsaki prošnji za uvoz prekomorskega mesa in naj ne omeji dovoljenja ne časovno, ne glede na množino;

2. Naj uvede pogajanje s Srbijo o trgovinski pogodbi v tem zmislu, da se proti primernim koncesijam Srbije za avstrijsko industrijo dovoli uvoz žive živine in mesa iz Srbije brez omejitev.

C. Glede na

draginjo mleka

se pozivlja vlada:

1. Iz sredstev zaklada za porabo živinskih produktov naj se v bližini velikih mest in v velikih industrijskih krajih ustanove državne mlekarne, ki naj jih država sama vodi in odaja mleko za lastno ceno brez prekupovalja naravnost občinam in konzumnim zadrugam;

2. Za prevažanje mleka na državnih železnicah naj se določi nizka enotna vozna; napravijo naj se za prevoz mleka hladilni vozovi in potrebne naprave za nakladanje in razkladanje, ter naj se dajo tudi občinam in konzumnim zadrugam na razpolago.

D. Glede na

draginjo žita, moke, sočivja in krme

se pozivlja vlada, da nemudoma uvede pogajanje z ogrsko vlado zaradi začasne odprave carin na žito, sočivje in krmo v zmislu članka VIII. zakona o carinskem tarifu:

E. Glede na

podraževanje sladkorja

se pozivlja vlada, da nemudoma odpravi naredbo z dne 20. aprila 1898. pr. z. št. 52 o prometu s saharinom ter da uvede pogajanje z ogrsko vlado zaradi odprave naredb z dne 20. aprila 1898. dr. z. št. 49 in 51 o uvozu saharina iz inozemstva.

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Najprvo je treba izvedeti, kje da jo najdemo... sam si moram ogledati ljudi... o katerih je govorila... Sekiro vzamem, pa jo sam mahnem v mesto... drva je še loti... Strašno oprezno je treba... Prav pravi: cena človeku je njegovo delo. A to je tako delo, da se mora človek visoko oceniti, če se ga loti. Le pomisli na onega kmeta... Kaj mu je? Pred Boga ga lahko postaviš, ne le pred komisarja — pa se ne uda... Krepko stoji na svojem, do kolen se zarije... A Nikita, a? Tega je bilo sram... čudno! Ne, če se ljudstvo združi, potegne vse za seboj... Zdrži! Vpričo vas bijejo človeka, a vi pa zijate...

— Le potrpi... Reci: hvala Bogu, da sami nismo bili tega človeka... da! Če ukažejo: bij, pa bijejo. Morda plačejo v svoji notranjosti od bridkosti, a bijejo... Ljudje se ne smejo otrestiti zverinstva, če ne jih dobe sami. Bodi vsee, kar ti ukazem... volk, svinja... le človek nikar... A kdo se predrzne, ga iztrebijo s sveta. Ne, tako se je treba domeniti, da se mnogi naenkrat osmelijo, da vsi naenkrat vstanejo...

Dolgo je še šepetal s pritajenim glasom, da je mati komaj slišala njegove besede, pa je začel zopet glasnejše in gostejše. Žena ga je ustavila:

— Bolj potihno, da je ne zbudiš...

Mati je zaspala v globokem spanju, ki se je kakor gost oblak nenadoma navalil nanjo, jo objel in odnesel.

Tatjana jo je zbudila, ko je sivi jutranji omrak še slepo gledal s svojimi praznimi čmi v izbo in ko je nad nebom v hladni tioti zaspalo plaval in se tajal bronasti glas rkenvega zvona.

— Samovar sem pripravila, da popijete čaj; hladno bo s postelje naravnost na

Štefan si je razčesal zmedeno brado in aševal, kje da jo dobi v mestu; njej se je da je kmetov obraz postal lepši, izraziti... Pri čaju je pripomnil smeje:

— Kakšno čudno naključje...

— Kaj? — je vprašala Tatjana.

— To znanje!... Tako preprosto...

Mati je dejala zamišljeno, a uverjeno:

V tej stvari vlada vsepovsod čudna prečnost...

slovesu sta razodela celo množico drobnih bi za njeno udobnost, sicer pa nista tratišed.

Č na poštenem vozu si je mati mislila, da bi kmet deloval oprezno in tiho kakor krt, na neumorno. In zmerom bo zvenel okolo za nezadovoljni glas žene, sijal bo suhi žblek njenih zelenih oči, in dokler bo živa umre v njej maščevalna, volčja žalost nad izgubljenimi otroci...

Dala se je Ribina, njegove krvi, ob raza, vseh besed — srce se ji znova kr-

čilo v grenkem občutku nemoči pred zverinami. In vso pot do mesta je stala na motnem ozadju sivega dne pred materjo krepka postava črnobradega Mihajla, v raztrgani srajci, z vezanimi rokami na hrbtu, s razmršeno glavo, polna gneva in vere v resnico... Mati je mislila na neštevilne vasi, ki so se plaho stiskale k zemlji, na ljudi, ki tajno pričakujejo prihod resnice in na tisoče, ki molče, brez premišljevanja delajo vse življenje in nič ne pričakujejo.

Življenje se ji je zdelo kakor zorano, gričasto polje, ki nemo in pozorno pričakuje delavcev in molče obeta svobodnim, poštenim rokam:

— Oplodite me s semenom razuma in resnice — povrnem vam setev stotero!

Spominjajoč se svojega vspeha je začutila globoko v prsih lehak trepet radosti; sramežljivo ga je potlačila in odganjala misli na Štefana in njegovo ženo.

Ko je v dalji zagledala mestne zvonike in hiše, jo je poživilo toplo čuvstvo in pomirilo njeno vznemirjeno, utrujeno srce — v njenem spominu so šinili obrazi ljudi, ki so dan za dnem neumorno in uverjeno prižigali luč spoznanja, in trosili iskre njegovega ognja po zemlji. Dušo ženske je napolnila mirna želja, da posveti tem ljudem vse svoje sile in svojo materinsko ljubezen, ki so jo misli teh ljudi oživile...

XIX.

Doma ji je odprl duri Nikolaj, ves razmršen, s knjigo v roki.

— Ste že tu? — je vzkliknil radostno. — Ste pa hitro... Čudno! Rad vidim, da...

Njegove oči so ljubeznivo in živo migale pod očali, pomagal ji je pri slačenju, z ljubeznivim nasmehom ji je pogledal v lice in dejal:

— A pri meni je bila po noči hišna preiskava, pa sem ugal: zakaj? Ali se je vam kaj zgodilo?... Pa zaprli me niso... Če bi bili vas zaprli, bi tudi jaz ne ostal prost!... Peljal jo je v jedilnico in živahno nadaljeval:

— Ampak vseeno so predlagali, da me poženo iz službe. To mi ne dela bridkosti... Naveličal sem se seštevati kmete brez kmetij in tudi ni kedaj...

Izba je izgledala, kakor da bi bil močan hrust v besnem popadku s ceste butal ob steno dokler se ni znotraj vse raztreslo. Podobe so se valjale po tleh, oboji so bili odtrgani in so viseli kakor cunje. Na enem mestu je bila vzdignjena deska s tal, na tleh pred pečjo je bil raztresen pepel. Mati je zmajala z glavo ob pogledu na znano sliko in nepremično gledala na Nikolaja, ki se ji je zdel ves nov.

Na mizi je stal ugašen samovar, nepomita posoda, klobasa in sir na papirju namesto na krožniku kosi kruha so se valjali in drobtine, knjige in oglje. (Dolgo.)

F. Glede na

podraževanje krompirja in špirlita

se pozivlja vlada, da nemudoma predloži državni zboru zakonski načrt o izpremembi določb, ki se tičejo obdačenja žganja in sicer v tem zmislu, da se popolnoma odpravijo vse direktne in indirektne premije na žgane špirlita (kontingentna premija, bonifikacije za produkcijo, bonifikacije za izvoz).

G. Glede na

podraževanje petroleja

se pozivlja vlada, da odvzame petrolejskim rafinerijam in črpalam zemeljskega olja vse državne ugodnosti, če ne znižajo takoj cene petroleja.

H. Glede na

podraževanje premoga

se pozivlja vlada, da nemudoma predloži zbornici poslancev novelo k rudniškemu zakonu, ki ima obsegati v predlogu poslancev Reumanna, Seligerja, Regerja, Cingra in sodrugov obsežne določbe o pripravi za razlastitev premogokopov.

NOVICE.

* **Odsek za socialno zavarovanje.** Socialno demokratični poslanci Widholz, Smilka in sodrugi so vložili predlog, da bodi odsek za socialno zavarovanje permanenten.

* **Držite hujšake!** Vsega, kar se je zadnji čas v Avstriji zgodilo neprijetnega, so krivi socialno demokratični hujšaki. Revolta v Ottakringu je plod socialno demokratičnih hujšakov; drakonske sodbne dunajskih senatov so povzročili socialno demokratični hujšaki; strele v parlamentu so indirektno naročili socialni demokratje s svojimi hujškarijami. V kakšno zadrego bi prišli ministri, nemški nacionalci, slovenski klerikalci, če ne bi bilo socialnih demokratov, da nosijo grehe tega sveta! Malce čudna je ta reč, ker se ob mikroskopski preiskavi pokazuje, da niso bile zloglasne socialistične hujškarije nič drugega kakor nujna, resna svarila. Ali kaj bi premišljevali? Tisočkrat so nam povedali, da so rdeči hujšaki krivi; kaj bi torej še dvomili? Strašno nas je potrla to dokazovanje in že smo se namenili v puščavo delat pokoro, da bi rešili vsaj košček svoje grešne duše za drugi svet. Ali med tem nam je prišla tolažba, da vsaj nismo sami. V naši hudodelski družbi so — strmite, ljudje božji! — krščanski socialci! Stajerski poslanec Neunteufel, ki je vzlic svojem velehudičevskemu imenu nedvomen krščanski socialc, čeprav je bil izvoljen s pomočjo nemških nacionalcev, je imel te dni na Dunaju govor, o katerem piše sam sledeče:

... Pač sem svaril vlado, da naj se nikar ne moti o razpoloženju med prebivalstvom in naj nikar ne posluša kakšnega šepetanja, ki merijo na reakcionarne od edbe, sklicevaje se na nasilstva, ki so se zgodila. To bi rodilo hude sadove. Nasilstva, ki so se zgodila na Dunaju, niso najhujša. Razven tisočerihi, ki so vajeni hrupno in nasilno demonstrirati, so še stotisočerihi v tej državi, ki ne gredo na cesto. Tudi med temi je globoko segajoča razburjenost vsled bede, v kateri žive. Pomagati se mora hitro in izdatno, sicer so posledice nedogledne. Revolte se lahko pobije s puškami in bajoneti, tam pa je orožje brezuspešno. Nedogledna nesreča lahko nastane za državo in družbo, če se hoče tudi tukaj čakati na izbruh strasti. Lahko postane prepozno. Država ima varovati še drugo imetje kakor šipe in denarne vreče, in to imetje je tedaj v nevarnosti, z njim pa vsa država.

To je natančno tako, kakor da je krščansko socialnemu poslancu sufiral kak socialno demokratični hujšak. Ravno tako hujšaki so govori rdečkarjev. Tako prihajamo do blagodejnega zaključka, da so z nami vred krivi — krščanski socialci. Ne morda Neunteufel sam; kajti klerikalci so razlagali nauk, da so v politiki odgovorne stranke, ki so vzgojile svoje ljudi. Neunteufelna je vzgojila krščansko socialna stranka.

* **V veliki zadregi** so nemški nacionalni poslanci s svojimi nacionalnimi železničarji. Z besedami so podpirali njih organizacijo navdušeno kot protitež proti socialnim demokratom; ali sedaj, ko gre za dejanja, kličejo vsi prestrašeni kakor Goethejev čarovniški učene: Die Geister, die ich rief, die werd' ich nicht mehr los. — V torek so imeli v nemško nacionalni zvezi sejo, na kateri so njihovi železničarski uradniki naznanili, da znašajo njih zahteve 32 milijonov. In gospodje poslanci so se — ustrašili. Bili so „skrajno neugodno presenečeni“ — pravi njih komunisti. Nekateri izmed njih so naravnost izjavili, da jim ni mogoče zastopati te zahteve. Uradniki so pa izjavljali, da čakajo štiri dni, potem pa bodo samostojno sklepali. Seveda je križ zastopati zahteve kapitalistov in zahteve kapitalističnih sužnjev. Ščasnoma bodo že tudi še drugi nacionalci spoznali to resnico.

* **Veliko zborovanje proti draginji** je pričakovati v nedeljo, 23. t. m. na Dunaju. Državne zveze privatnih uradnikov in uslužbencev so se zmenile, da skličejo na ta dan de-

legate iz cele države na Dunaj. Udeležbo so že priglasili: Državna zveza bančnih in hranilniških uradnikov, centralna zveza trgovskih uslužbencev, pomočniški odbor dunajskega trgovskega gremija, društvo zavarovalnih uslužbencev, zveza odvetniških in notarskih uslužbencev, društvo časniških uradnikov, društvo nastavljenec pri socialnih zavarovalnicah in društvo nastavljenec za obiskovanje privatnih kupcev. Priglasje sprejema kongresni odbor na Dunaju, I. Werdertorgasse 9 do 16. t. m.

* **Samomor dvanajstletnega gimnazijca.** Na Dunaju se je v torek popoldne obesil učenec drugega razreda gimnazije Siegfried Sperling. Oblasti je ta samomor velika uganka. Sperling, ki je dne 9. aprila dovršil dvanajsto leto, je prišel vesel in brez vsakega sumljivega znaka iz šole. A kmalu so ga pogrešali. Preiskali so vse stancanje in končno je prišel oče tudi do stranišča. Vrata so bila od znotraj zaprta. Klicali so, pa niso dobili odgovora. Tedaj so siloma odprli in tu so našli fanta — obešenega. Odrezali so ga seveda takoj in poslali po zdravnika, ali ta ni mogel nič več pomagati. Samomor je tem bolj zagoneten, ker opisujejo vsi dečka, da je bil priden, dober, da so ga imeli v šoli radi in da se ni imel bati nobene kazni, nobenega ukora. Oče si razlaga žalostni dogodek s tem, da je fant mnogo čital in sicer večinoma ne vredno berilo o pustolovščinah in podobnih rečeh. Mogoče da je v kakšni pokvarjeni knjigi čital o samomoru, pa da je hotel poskusiti, kako je z obešanjem, pri tem pa zamudil trenutek, ko bi se imel rešiti. Ta razlaga je seveda nekoliko čudna, ali oče ne ve drugega povoda. Kekateri mislijo, da gre morda za kakšno otroško ljubezen, ker je bil deček ne navadno razvit. Ali podatkov za to mnenje tudi nimamo.

* **Sin umoril očeta.** Iz Budimpešte javljajo: Petdesetletni mizar Ljudevit Jung, oče šestih otrok, je prišel v torek kakor po navadi pijan domu. Ko je spal, ga je 17letni sin Josip ustrelil in se potem sam izročil policiji, kateri je dejal, da je namenoma izvršil krvavi čin, ker je bil oče pijanec in je vedno grdo ravnal z družino.

* **Tovarna pogorela.** V Gjurju na Ogrskem je torek v pogorela tovarna za olje, ki je bila last delniške družbe Meller in Barzay. Rafinerija in skladišče sta ostala nepoškodovana. Škoda znaša baje milijon kron.

* **Napaden brzovlak.** Iz Kalkute javljajo: V nedeljo je bil pripravljen blizu Sajdpura nevaren atentat na brzovlak iz Dardžilinga, v katerem je bilo mnogo Evropejcev, med njimi tudi policijskih uradnikov, ki so se vračali s slavnosti v Kalkuti. Tračnice so bile razdejane. Na srečo je vozil kratek čas pred brzovlakom neki tovorni vlak. Ta je prišel s tira. Strojevodno osebje je bilo resno poškodovano. Policija pripisuje napad anarhistom, ki so izvršili že trideset podobnih atentatov na vzhodnobengalski železnici.

Delavska šola „Vzajemnosti“.

Splošna delavska zveza „Vzajemnost“ otvori čez zimo zopet delavsko šolo in sicer v dveh tečajih.

Prvi tečaj traja od začetka novembra do januarja;

drugi tečaj od januarja do Velike noči. V delavsko šolo se sprejemajo člani in članice „Vzajemnosti“ ter strokovno organizirani delavci in delavke.

Sodrugi in sodružice, ki hočejo obiskovati šolo, naj se pisмено priklade najpozneje do 19. t. m. osrednjemu odboru „Vzajemnosti“ Šelenburgova ulica 6, II. nadst. V prijavi je navesti: 1. ime in priimek, 2. poklic, 3. starost in 4. organizacijo, katere član je priglasenec. Vsak učenec ima plačati 2 K prispevka za vsak učni tečaj.

V I. tečaju se bo predavalo o naslednjih predmetih:

1. Zgodovina gospodarskega razvoja in kapitalističnega družabnega reda. Predavatelj sodrug Milan Jaklič.

2. Družboslovje. (Zgodovina človeške družbe sploh). Predavatelj sodrug Etbin Kristan.

3. Ustavna zgodovina in avstrijski ustavni zakon. Predavatelj sodrug dr. Jos. Tomšič.

4. Strokovne organizacije, njih ustroj in zgodovina. Predavatelj sodrug Ivan Koemur.

5. Delavske gospodarske organizacije in združništvo. Predavatelj sodrug Anton Kristan.

Učni načrt II. tečaja se objavi pozneje. Šolski prostori, kakor tudi začetek predavanja se naznani priglasencem pravočasno.

Osrednji odbor „Vzajemnosti“.

Ljubljana in Kranjsko.

— „Gorenjec“ je postal klerikalen. Iz Kranjske nam pišejo: Lampretova tiskarna je prišla v klerikalne roke in z njo tudi list. V zadnji številki že razodeva svojo izpremembo, ampak previdno, hinavsko, kakor je pač kleri-

kalna manira. V nekakšnem klavnem „uvodniku“, ki priča o gorostasnem duševnem uboštvu“ novih „Gorenjčevih“ komandantov, ugraba tretješolec, ki ga je načrkal, da bo morda kak ljubljanski dnevnik imenoval ta „članek“ „solzav“. Najbrže ne. Predvsem namreč to sploh ni „članek“; že s tem, da ga gorenjski šornalist tako krsti, kaže impertinentno domišljavost. Potem pa tudi še ni treba imenovati vsake kolobocije, če pride vanjo slučajno dr. Rybač, „solzave“. Ta naslov si je že „Edinost“ z dolgoletnim povečevanjem Jadranskega morja pošteno prislužila, pa ni treba, da bi si ga dala krasti od takega renegatka. Ne solzav, ampak stupiden je spisak poklerikaljenega Gorenjčka, ker smatra druge ljudi za take tepece, da ne bodo razumeli njegove neumne hinavščine. V prvem stolpiču gode namreč ta novi „bojovník za božjo pravdo“ pesem slóge. Ze s tem je dovolj karakterizirana nepoštenost. Slova na klerikalnem jeziku? Tako so se včasih lovili kalini, ali časi so minili. Pač če bi bil „Gorenjec“ učenjak vsaj toliko previden, da bi vsaj prvi številki ostal dosledno „slogaški“. Toda — polž, polž, pokaj! roge... Kar hipoma jih pokaze, napadajoč liberalce, posebno pa socialne demokrate popolnoma po zalumpanem načinu ljubljanskega „Slovenca“. Doslej je marsikateri socialist čital „Gorenjca“; zdaj bo pač vsakdo vedel, pri čem da je.

— **Posnemanja vredno.** Župan v Wildenschwertu na Češkem je razglasil v posebnem oklicu mestnemu prebivalstvu, da je občina pripravljena preskrbeti mleko, krompir in zelje po nižjih cenah. Krompir bo občina naročila v Galiciji po 9 K metrski stot, dočim ga plačujejo na Češkem po 24 vinarjev kilogram, vsled tega pametnega nastopa županova mesa pri mesnih cenah za 8 vinarjev. Kar je mogoče v takem mestecu, bi bilo pri dobri volji magistrata izvedljivo tudi v Ljubljani in izvedljivo tudi v ljubljanskih predobčinah.

— **Pokvarjene hudo smrtdijve krvave klobase** so se včeraj dobivale na ljubljanskem trgu. Kdor dobi tako pokvarjeno blago, naj naznanj prodajalca tržnemu nadzorstvu brez parda. Tega pa ž ni treba, da bi se nekateri ljubljanski kramarji igrali s človeškim zdravjem.

— **Umrl** so v Ljubljani: Ana Šiškar, zasebnica, 68 let. — Marija Slapničar, bivša kuharica, 72 let. — Josipina Pirnat, hči paznika prisilne delavnice, 7 mesecev. — Karol Štiberec, zidar, 25 let. — Franja Vrtačnik, posestnikova hči, 5 let. — Jernej Pavlič, posestnikov sin, 19 let.

— **Iz kemične tovarne v Mostkh.** Pišejo nam: V soboto, dne 7. t. m. se je pri nas pripetil slučaj, ki jasno razsvetljuje razmere tukajšnjega delavstva. Neki priganjač z imenom Slabe, (kateri je v resnici duševni in telesni slabe), je zahteval od delavca Ivana Cvetkota, da bi mu ob enem in istem času opravljalo delo kar na dveh krajih. Tega seveda zdrav razum ne more zahtevati in tako je tudi omenjeni delavec izjavil, da tega ne more opravljati, ker nima desetih rok. To je bilo dovolj temu delavskemu prijatelju in priganjaču, da je delavcu takoj odpovedal službo in ob enem mu je zagrozil, da naj takoj pobere svoje cape (tako se je namreč izrazil ta imenitni gospod, ki je sam v capah in s harmoniko prišel v Ljubljano), ker sicer pokliče stražnika. Ker se pa delavec ni dal ustrašiti in ni hotel kar tako oditi, je v resnici junacek, ki si domišlja, da je absoluten vladar v tovarni, pripeljal stražnika. Seveda je moral potem stražnik oditi praznih rok, ker ni imel nikakšnega povoda, da bi aretiral delavca. Ga šperli (tako ga delavec imenuje), je prav žalostno prenašal svoj dolg nos po tovarni. — Povedati moramo temu človeku, da smo že s njegovih šikan; svetujemo mu, da naj bo prijeten, ker sicer se lahko zgodi da bo primoran zopet vzeti harmonike in črni fižol, da z njim kdo srečo prerokoval. Delavcem svetujemo, naj se krepko združijo v stroko organizacijo, zakaj edino le močna stroka organizacija je tisto sredstvo, s katerim se pravijo nezdrave razmere v tovarni.

— **Zagorje ob Savi.** Prosimo sošne zaupnike, da se zanesljivo udeležijo zaupniške sestanka, ki bo v nedeljo, dne 15. oktobra 9. dopoldne v prostorih konzumnega d'va.

Idrija.

— **Nabiralnik Gostinčarjevih** ali po domače „Naša Moč“ prav dobro i za preganjanje dolgega časa klerikalnimace po e kr. rudniških uradih. Kar s Idriji zgodi, da bi po trapastem mnenju tsarniških tintacev utegnulo škodovati soem demokratom, takoj natresejo med ostalemečke te unje. Če je klican kak socialmokrat zaradi kakršnekoli zadevice k soč je po mnenju teh g'ajskih vohunov z zatožni klopi. Le pometajte raje pred svcpragom, če ne vam bomo sesteli vaše toln kazni, ki jih pri vsaki priliki vlečete, pmo videli, da ste v tem oziru najbolj napre stranka v Idriji. Rudniškim šefom pa svetlo, da dajo klerikalnim obrekovalcem tolikla, da ne bodo lenobe pasli po grajskih stovžih, če znaajo v rudniku nečloveško prati delavce.

— **Rekurzi proti občinskim sklepom,** ki temu ali onemu niso všeč, so postali pri nas vsakdanje sredstvo, ki daje občinski pisarni obilo nepotrebnega dela. Tudi avtonomne višje oblasti bodo kmalu spoznale, da so ti rekurzi navadna otročja nagajivost, obstruiranje resnega dela. Vsaj upati je tako!

— **Javen shod** e. kr. jamskih voznikov bo v nedeljo dne 15. t. m. ob 9. dopoldne v prostorih rudarskega društva v Idriji. Za mezdno gibanje gre, pridite vsi!

— **Zahvala.** Podpisana rodina pokojnega rudarja Franceta Tušarja se vsem udeležencem pogreba najiskrenejše zahvaljuje. — Žalujoča žena in otroci Tušarjevi.

— **Predavanje v rudarskem društvu** 7. t. m. je prav lepo vspelo. Predaval je iz knjižice društva „Ljudski oder“ v Trstu o „Modernem političnem razvoju“ sodr. Straus. Prihodnjo soboto 14. t. m. bo predavanje o „Modernem gospodarskem razvoju“. Sodrugi, pridite vsi!

— **Društvo „Splošna mladinska zveza“ v Idriji** je imenovala za tržaško mladinsko zborovanje dne 15. t. m. kot delegata sodruga A. Bajta.

— **Tamburaški zbor društva „Splošne mladinske zveze“ v Idriji** se prav lepo razvija. Učne vaje so vsak teden ob določenih dnevih.

— **Škratinka v Idriji.** Z ozirom na množice se slučaje škratinke v Idriji je vsled odloka e. kr. okrajega glavarstva vsak sumljiv slučaj kužne blezni naznaniti županstvu. Kdor bi temu ukazu ne zadostil, bo občutno kaznovan.

— **Javni shod zaradi draginjskih doklad,** zahtevnih na shodu dne 17. m. m. bo v nedeljo dne 22. t. m. ker je splošno mnenje, da v enem mesecu rudniška dirkecija pač lahko odgovor Ura in kraj se razglasi pozueje.

Štajersko.

— **Iz štanja.** Tudi pri nas so se zadnji čas začel nekaj gibati delavci v tovarni za usnje. Razpre so uprav nečloveške! Da se nam tako pasje godi, smo si največ sami krivi. Blizu 800 delavcev nas je tu zaposlenih, pa nimam nobene organizacije in tudi „Zarja“ je pri n še vse premalo razširjena. Kako brutalno stopajo z delavci kaže sledeči slučaj: Dne 0. septembra je prišel neki delavec, ki je usljen že 25 let v tej tovarni, 4 minute prazno na d'lo, pa so mu priganjači pred ncm vrata zaprli, da je izgubil zaslužek tistega je in povrhu še eno krono globe, ki so mu odtegnili od plače. In pa prav nič se ne irajo na to, koliko delavce premore. Delo, i ga opravlja 30—40leten delavec, ga z mir dušo nalože tudi 14—20letnemu dečku; deček dajo 1-90 K in možu pa 2-10 K. Ne pove pa mu, kaj naj s tem denarjem ob sedi draginji počne? Delavci, vstopite vsi od tega do zadnjega v organizacijo! Vsak deček bodi naročnik „Zarje“!

— **Za zgradbo novega gimnazijskegospolstva v Celju** je določen v letošnjem pačunu znesek 150 000 K. Zidati ga začno podnjo pomlad.

— **Sablja, ki seka.** Te dni je bila v ju zopet afera, kakršnih je bilo v tem meže več. V kavarni „Merkur“ je nastal premed nekim lekarnarjem in domobranskim dporočnikom. Ta se je čutil razžaljenega in b človekoljubnih pravilih, ki zahtevajo kri za esedo, je potegnil sabljo ter z njo ranil civilista.

— **Nečloveška hčl.** Te dni je napravil nekdo orožništvo ovadbo, da ravna neka Helena Kolar v Škofji vasi skrajno grdo in surovo s svojim očetom, ki je že 81 let star in mora vsled slabosti vedno ležati. Orožniki so nato šli h Kolarju in so ga našli, dobesedno mišljeno, vsega gujilega na postelji. Bil je ves poln gnojnih ran in pokrit z lastnim blatom, ker ga ni nikdo snažil. Starca so spravili na to v celjsko bolnišnico. hčer so pa ovadili.

— **Umor pri Doblu za Srednjem Štajerskem.** Baje je orožništvo prišlo na sied morilecu, ki je 24. januarja 1911 pri Doblu zavratno umoril dimnikarskega mojstra Hapicha. Dobili so nekega Koglerja, ki je sumljiv, da je kriv omenjenega senzacionalnega umora.

— **Uboj.** Iz Slovenske Bistrice poročajo, da je v sredo zvečer čevljarja Mateja Verbeke na okrajni cesti Slovenske Bistrice—Šmartin ubil s sekuro viničar Franc Balc vsled maščevanja. Storilec, ki je oče štirih otrok so zaprli.

— **Krvav pretep.** Iz Sv. Lenarta v Sl. goricah poročajo: Zadnjo sredo je nastal v prej Gomzijeve gostilni na Bišu hud pretep. Trije mladi kmečki fantje, Martin Majerič, Janez Firbas in Jakob Kranjc so pretepli posestnika Martina Mundo z latami tako hudo, da je obležal in prihodnji dan umrl. Ubijalca so zaprli.

Sodrugi! Agitirajte za socialno demokratično čaopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Koroško.

— **Nezgodna z avtomobilom.** Na cesti iz Celovca v Sentvid je trčil neki avtomobil v ročni voz, ki ga je peljal neki 16 letni deček. Voz se je razbil, deček pa je dobil težke poškodbe na glavi.

Kjuder-Renčljev aeroplan.

(Dolje.)

Tem slabim posledicam zavijanja nosilnih kril so letalci prišli v oči s tem, da istočasno z zavijanjem nosilnih kril premikajo v svrhu stranske stabilizacije, tudi pobočno krmilo. Ako hoče letalo vsled zavijanja nosilnih pernitov kreniti na levo, tako da se obe sili, katerih ena hoče okreniti letalo na levo, a druga na desno, uničujeta, ter ostane v veljavi samo vlečna sila motorja, ki tira cel stroj v ravni črti naprej. Pomisliti je pa treba, da gre tako krmiljenje na račun hitrosti. O odporu, ki ga nudi zrak zavitemu nosilnemu krilu v večji meri kot tedaj, ko je v normalni legi, je treba dodati še enak odpor, ki ga more letalec povzročiti s pobočnim krmilom, da si ohrani ravnotežje: obe ti dve odpori sili je treba torej od glavne vlečne sile motorja odšteti in čim manjša je vlečna sila, tem manjša je hitrost, a čim manjša je hitrost, tem manjša dvigalna moč nosilnih pliskev. Te nedostatnosti aeroplanskih strojev s vzrok mnogoštevilnim nezgodam in katastrofom. Često je kriv nesreče letalec sam, a večjo žrtev je povzročil nepraktičen in nevaren načrt krmiljenja. Težko je namreč letalec povzročiti s krmilom enak odpor, kot ga povzroči popolnoma nenaden in nepoznan zračni tok, okaterem se niti ne ve, od kod pride. Letalec čuti sunek in najpogostejše v poldrugi sekundi (t. j. tem času zaženejo namreč krmila delovati) mora vedeti kako močan je, ter v istem hipu tudi že povzročiti s krmilom enako močan nasprotni sunek. Če protisunek ni enako močan, krene letalo v stran in centrifugalna sila preobrne letalo z letalcem.

Ta nevarnost in nestanovitno dosedanjih strojev je sicer velika, a vseeno izmed nevarnosti še najmanjša. Zgodi se lahko in to največkrat, da pade letalo z letalcem v skoraj navpično na zemljo. Vzrok temu je dejstvo, da so nosilni deli letalnega stroja (kak) zgubili svojo dvigalno moč. Zakaj? Letalec ki se je dvignil, zaide v zračno valovje, ki ga ziblje sem in tje kot razburkani valovi okeano lupino. Udati se pa letalec tem valovjem sme, ker bi bil v prvem hipu zgubljen, malč mora ohraniti ravnotežje in vedno isto sme da se izogne katastrofalnim posledicam centrifugalne sile. Zavijanje nosilnih kril mora biti čisto, vsled česar nastane velik zadržujoč zračni odpor, deklinacija pobočnega krmila mora biti velika, tedaj naraste vsota obeh odporov tako močno, da je hitrost letala premajhna, dvigalna moč nosilnih kril vsled premajhnosti trosti letala ne more več premagati teže in bremena. Vse skupaj začne v tem hipu dati. Ker pa leži skoro vsa teža letala na menom vred na sprednjem koncu, se na letalo naprej; letalo dobiva vedno navpičnem smer proti zemlji, kot, v katerem režejo ozra nosilna krila, postaja vedno manjši, ter postaja časoma negativen. Takrat izgine dvigalna moč nosilnih kril in letalo pade na tla.

Goriško.

— **Samomor dljaka v Gorici.** V soboto zvečer se je ustrelil študent Henrik Vučelo kovič, sin gostilničarke na južni železnici. Okoli 10. zvečer je odšel iz gostilne na stanovanje na Korsu Fr. J. št. 114. Ko so domači prišli domov, so našli Vučelovič mrtvega. Pravijo, da si je vzel življenje zaradi razmer v družini.

Trst.

— **Društvo „Ljudski oder“ v Trstu** priredi v nedeljo dne 15. oktobra 1911. v „Dolavskem domu“, ul. Bochetto št. 5. veliko vinski trgatv, združeno s srečolovom, šaljivo pošto in političnim muzejem. Nastopal bo svetovnoznani brzoletnik, ki bo vsakega najbolje zadel Ples bo trajal do 4. zjutraj. Izbran orkester bo izvajal lepe koncertne in plesne komade. Začetek veselice ob 8. zvečer. Vstopnina 50. vin. za osebo. Prijatelje ljudskega veselja, domače zabave in plesa, vabimo, da se ta dan oprostite vsakdanjih skrbi in se v velikem številu udeležite te prijetne zabave.

— **Polzknus samomora.** 29 let stari tesar Ivan Srebenič si je sprožil v četrtek v Trstu v samomorilnem namenu kroglo v desno sence. Spravili so ga v bolnišnico. Vzrok je bil neuspešna ljubezen.

— **Odpeljani dečki.** V petek ob pol 11. dopoldne so aretirali 27 letnega Ivana Papadopulo, rod. iz Spizze, ki ga išče deželno sodišče, ker je obdolžen, da je odpeljal s svojo barko v Spizzi tri dečke. Izgovarjal se je, da so se mu dečki sami ponudili za delo.

— **Slov. akad. društvo „Ilirija“ v Pragi** priredi v soboto 14. t. m. svojim novostoprim članom prvoletniški večer v prostorih „u Vejvodu“. Gosti dobrodošli!

Umetnost in književnost.

— **Iz gledališke pisarne.** Danes v četrtek se poje prvič Jeana Gilberta opereta „Sramežljiva Suzanna“. Libretto je spisan po znani izvrstni francoski burki „Fils à papa“. Predstavo dirigira Jaroslav Jeremias.

— **Komorni koncert** priredi v nedeljo dne 12. novembra t. l. v Ljubljani znameniti „Sevčikov“ kvartet.

— **Šlikarska in kiparska šola.** Dne 15. oktobra se otvori v Trstu slikarska in kiparska šola. Poučeval se bo predvsem studij v ateljeu in pleinairu za začetnike in izveščance. Dnevni kurzi bodo od 2. do 4. in od pol 5. do 6. (za otroke). Večerni kurz bo od pol 7. do pol 8. pripraven posebno za one, ki so podnevu zadržani.

Državni zbor.

Dunaj, 11. oktobra.

Barona Gautsche ministrični čeln se potaplja, podgane ga zapuščajajo — to je bil splošen vtisk današnje seje. Spotaknil se je ob mesno vprašanje, sedaj se lovi, a je dvomljivo, če se vjame. Njegova očitna nesposobnost, da zajezi umetno draginjo živila, da prepreči nezmerno oderuštvo, je zakrivila dunajsko krivavo nedeljo in tudi revolver-ke kroglice, izstreljene v parlamentu, obtežujejo politično vest Gautschevega kabineta. Njegovo stališče je po vsem tem nezdržno, tembolj, ker so se njegova nepotrebna pogajanja z ogrsko vlado o uvozu argentinskega mesa izjelo.

Da se bliža Gautschevemu ministromanju — ki ni bilo druga kot pohlevo ministranje — objestni bečarski gospodi — zaslužen konec, je pokazal ostri nastop poslanca dr. Waberja, ki je v načelnstvu nemško-nacionalne zveze, tega glavnega stebra Gautschevega kabineta. Dr. Waber je očital baronu Gautschu v mesnem vprašanju veliko neodkritost; njegovo pravno stališče je čisto navadno zavijanje in zasukavanje, ki je zbudilo ne le me socialnim demokrati, temveč v vsem prebivalstvu najhujšo nejevoljo. Ministrični predsednik, pravi govornik, je govoril večer kot kapitalistični zastopnik in član njegovega kabineta dr. Mataja je svaril pred bojem zoper kartelirani veliki kapital.

Za nem. liberalcem Friedmannom, Rusinom Budzynowskim, nem. radikalcem Hammrom, nem. nacionalcem Denkom so prišli na vrsto

Klerikalne krvoločnosti;

krščanski socialci dr. Jerzabek je obdolžil židovske oderuhe, da so krivi vse draginje (Klici: tudi krščani oderuhi!) Cvetlični okraski kandelabrov na „Ringu“ mu niso všeč; zadovoljen bo šele tedaj, če bo na vsaki lanterni visel oderuški žid. Krščanski socialci so konservativna stranka; ampak če bo vlada protežirala židovske Aziate pred domačimi kristjani, bo krščansko-socialna stranka revidirala svoje stališče napram vladi. (Soc. dem. Forstner: Konec krščansko-socialnega marionetnega gledališča. Veselost med socialnimi demokrati.)

Nemški svobododomlec Zenker je osmešil večerajšnje Gautscheve besede o podrobnem življenju delavstva, zakaj ne le delavstvo, ampak tudi srednji sloji žive po pasje. Govornik zavrača misel, da je gibanje proti draginji povzročila socialna demokratična stranka; tudi v meščanskih krogih je gibanje proti draginji močno in če ne bo mogla odpomoči, se bati elementarnih izbruhov ljudske nejevolje. Li ne meni ministrični predsednik, da morajo jaki, ki strežejo topovom in repetirkam, biti bro hranjeni. Parlamentu ne bo ostajalo drugega, da vzame sam draginjsko vprašanje oke, zakaj vlada ne napravi nič ne za prelastvo, ne za svoje uradništvo.

Vit. Pautz (krščansko socialni malcon, t. pravi, da je draginja pač splošen pojav, da jo je v Avstriji neznošno povečala nesocialna politika. Vsepašna odpomoč proti dr. nastopi šele z radikalno spremembo carin, politike; ta pa je mogoča šele l. 1917., ker o dotlej vezani z mednarodnimi pogodbami sedaj moramo uporabiti paliativna sredstva kot najizdatnejše tako sredstvo priporočam davek na kartelne kupčije. Vseposledanje avstrijske gospodarske politike alostni; po izjavi ministrskega predsednika je število goveje živine od leta 1900. zmanjšalo za 300.000 glav, med tem ko je bivalstvo v tem času silno naraslo. Kot k. zastopnik zahteva najodločnejše, da se socialna gospodarska politika temeljito izpreme, prekrene. Mi potrebujemo finančnega ministra, ki se upa položiti roko na orjaške kartelove, finančnega ministra, ki bo davek na luksuz. Potem bomo imeli sredstev, da izvedemo reforme, ki so nujno bne. Vsako zavlačevanje utegne zaobrniti čen razvoj tako, da si ne moremo niti tavljati.

Konec ob 6., prihodnja seja jutri.

Sej. * * *

Danes je bila seja klubskih načelnikov o d. v parlamentno posloplje in

o raznih prezidavah. Deputacije se bodo sprejemale odlej le v novi govorilnici in le na željo ministrov v velikem stebrišču. V parterju se napravi kopališče, poštni urad se razdeli na sprejemalni in oddajalni oddelke. Na seje klubskih načelnikov, ki so sedaj izgledale pogosto kakor ljudski shodi, bodo vabljene le tiste osebe, ki jih imenujejo posamezni klubi.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Izmed cele kope zadnjih vesti, ki se večalimani tičejo vojne, je pravzaprav le ena važna: Francija, Anglija in Rusija izjavljajo, da se strinjajo z akcijo, ki naj bi jo uvedle evropske države, da se ustavi vojna med Italijo in Turčijo. Ker ni znano, pod kakšnimi pogoji bi Turčija sprejela mir, to se pravi, kako velik plen bi bila pripravljena mirno prepustiti Italiji, se hočejo naprej o tem poučiti v Carigradu. Ta vest prihaja iz verodostojnega vira in pripisati ji je važnost. Skoraj vse drugo, kar zopet raznaša brzjožna žica, je deloma malopomembno, deloma pa konfuzno. Italijani javljajo, da so imenovali bivšega župana, izdajalec Hasana Karamaulija, za podguvernerja v Tripolisu, iz Carigrada pa poročajo, da jim je tripoliški župan brzojavil, da je vse prebivalstvo Tripolitanijske in Bengazije pripravljeno na sveto vojno zoper Italijane. Zdaj pa ugibaj, kiščanska duša, kaj moreš verjeti. Pred teboj je telegram, da je v deželi vse pripravljeno na najodločnejši odpor; potrpi malo, pa imaš telegram, da ponuja turška vojska kapitulacijo.

Italijani poročajo sploh same prijetne reči. V Tripolisu so imeli že velik sprejem in potem vojaški promenadni koncert. To je prav veselo. Le če ne koncertirajo prezgodaj. Pred 33 leti je tudi nekdo dejal, da je za okupacijo neke dežele dovolj kompanija pehote z vojaško bando. Pa je bilo potem treba prav veliko kompanij. In italijanska vojaška banda ni na tako dobrem glasu kakor n. pr. avstrijska.

Kar poročajo o mobilizaciji bolgarske in grške vojske, menda ne bo preveč nevarno.

* * *

Ponesrečeno izkrcanje pri Darni.

Carigrad, 10. okt. Vojno ministristvo javlja, da je velika italijanska bojna ladja dne 7. t. m. izkušala pri Darni (na vzhodni strani polotoka Barka) postaviti vojaštvo na suho. Turška garnizija je to preprečila. Ladja je nato bombardirala mesto. Vojašnica, bolnišnica in nekatera javna poslopja so demolirana. Potem je ladja odplula. Turki so imeli štiri mrtve in sedem ranjenih.

Italijanske čete v Tobruku.

Rim, 11. oktobra. Prvi del operacijskega zbora, ki je sestavljen iz pehote, topništva in ene stotnije ženijskih vojakov, je odplul pa noči pred 6. oktobrom iz Napolja ter se je večeraj izkrcal v Tobruku, da uredi mesto za obrambo in organizira brambovstvo. „Messagero“ naglašja, da je Tobruk najznatnejša luka Tripolitanijske.

Izdajalčevo plačilo.

London, 11. oktobra. Iz Malte javljajo, da je prejšnji župan v Tripolisu Hašun paša imenovan za italijanskega podguvernerja.

Sveta vojna.

Carigrad, 11. oktobra. Župan tripoliški brzojavlja, da je vse prebivalstvo Tripolitanijske in Bengazije pripravljeno na sveto vojno. Sejk plemena Senusi jo Italijanom napovedal sveto vojno in javil v Carigrad, da takoj odkoraka v Bengazi.

Berolin, 11. oktobra. Iz Carigrada javljajo „Berliner Tagblatt“, da ima brzojav arabskega vodje Imam Jabe velikemu vezirju sledeče besedilo: „V imenu Alaha velikega, vseusmiljenega! Zvedel sem, da napadajo tujci Hodejdo in Tripolis. Pripravljen sem na čelu 100 000 vojakov in prostovoljcev odkorakati proti njim, da se žrtvujem in da pribavim svetih besedi uspeh. Jemenski Imam, ki zaupa v Boga.“

Carigrad, 11. oktobra. Sejd Idris je naznanil poveljniki turških čet v Agiru, da je pripravljen napasti Eritrejo in prosi za dovoljenje, da sme prepeljati 40.000 vojakov čez Rdeče morje.

Nemčija in Italija.

Milan, 11. okt. Dopisnik lista „Gazzetta del Popolo“ je zvedel v nemškem zunanjem uradu, da hoče nemška vlada naznaniti Italiji, da se protitalijanska pisava nemškega časopisja ne strinja z nazori nemške vlade.

Turško posojilo.

Berolin, 11. okt. Iz Pariza javljajo, da je turška vlada pri Otomanski banki najela 25 milijonov frankov posojila za vojne namene.

Veselite in Turčija.

Carigrad, 11. okt. Doslej došli odgovori držav na zadnjo noto turške vlade se glase, da se bodo države med seboj sporazumele o turškem vprašanju.

Pariz, 11. okt. Oficialno se naznanja, da se bodo kabineti v Londonu, Parizu in Peterburgu predvsem izkušali v Carigradu poučiti o pogojih, ki bi jih Turčija hotela sprejeti.

Turško ministristvo.

Carigrad, 11. okt. Za ministra za zunanje zadeve je imenovan Asim beg. (Turški poslanik na Dunaju Rešid paša, ki bi bil imel prevzeti to listnico, se je pač pripeljal v Carigrad, a je odklonil imenovanje. Najbrž se vrne na Dunaj.)

Namere mladoturškega odbora.

Carigrad, 11. oktobra. Mladoturški odbor se namerava preseliti v Carigrad in se konstituirati kot odbor za javni blagor. Polastiti se hoče vse oblasti in razpustiti zbornico. Prvo delo komiteja bo, da izžene vse Italijane in zapleni njih imetje.

Krečanske demonstracije.

Kanea, 11. okt. Italijanskemu generalnemu konzulu je deputacija dijaškega društva Kodros naznanila, da se želi to društvo prostovoljno udeležiti italijanske vojne proti Turčiji. Konzul je dejal, da naznani to ponudbo italijanski vladi. V Betimnu je krščansko prebivalstvo priredilo zahvalno službo božjo za zmago Italijanov in potem priredilo manifestacije simpatije pred italijanskim konzulatom.

Kapitulacija turške vojske.

Rim, 11. okt. Turška vojska, ki se je umaknila iz Tripolisa, je naznanila italijanskemu poveljniku, da je zaradi pomanjkanja živeža pripravljena kapitulirati.

Aneksija Tripolitanijske.

London, 11. okt. Iz Rima poročajo, da je italijanska vlada naznanila evropskim državam, da ima namen anektirati Tripolitanijsko.

Italija hoče napasti evropsko Turčijo.

Rim, 11. okt. Oficiozno poročajo, da namerava italijanska vlada raztegniti vojne operacije tudi na evropsko Turčijo, ako uresniči turška vlada svojo grožnjo, da izžene Italijane iz Turčije.

Proklamacija na tripolitansko prebivalstvo.

Rim, 12. oktobra. Admiral Fara-velli je izdal oklic na tripolitansko prebivalstvo, v katerem ga obvešča o zavzetju Tripolisa. Škoda, ki jo je bombardiranje povzročilo, bo italijanska vlada poravnala, rekrutiranje bo odpravila, respektirala bo versko svobodo, strogo čuvala bo žensko čast.

Boji pred Tripolisom.

London, 11. oktobra. „Daily Telegraph“ poroča, da je več tisoč Turkov napadlo Tripolis; z reflektorji na italijanskih bojnih ladjah so jih opazili in italijanska posadka je napad odbila.

Tri italijanske ladje so se potopile!

Carigrad, 12. okt. Tu so razširjene govorice, da so se pred Tripolisom potopile tri bojne ladje. „Tkd am“ poroča na podlagi avtentičnih informacij, da so strelj turških obrek-nih baterij potopili tri velike italijanske bojne ladje.

Mesna pogajanja so se razbila!

Dunaj, 12. okt. V poučenih krogih trde, da so se nova pogajanja med avstrijsko in ogrsko vlado o uvozu argentinskega mesa prav tako izjalovila, kakor pogajanja o zvišanju mesnega kontingenta za Srbijo po znižanih carinah. Ogrska vlada hoče le „dovoliti“, da rumunski kontingent, ki ga Rumunija vsled pomanjkanja živine ne more izslati, prenese na Srbijo, ampak ne po znižani carini, tako da je vsaka centevet mesa izključena. Ne argentinskega mesa in tudi nič znižane mesne carine, to je efekt Gautschevega pravnega stališča; tega ne prenese niti Gautscheva vlada.

Duhovnikov atentat.

Stanislav, 11. okt. Včeraj je rusinski duhovnik pater Pavel Kamin-kij napadel škofa Homijsina z nožem. Škof mu je ušel. Nato se je hotel Kaminskij sam ubiti, pa se je le lahko rnil.

Stanislav, 11. okt. Pater Kamin-ski je včeraj prišel v grško katoliško škofijo, kjer je zborovalo mnogo duhovnikov. Naenkrat je napadel škofa Homijsina čes da zapostavlja tiste duhovnike, ki niso njegovega političnega mnenja in da je tudi njega iz političnega maščevanja premedil kot pomožnega duhovnika na slabo faro. Nato je potegnil nož in ga je hotel zasadi škofu v prsi. Škof je pobegnil v sosedno sobo. Kaminskij je potem zabodel samega sebe, pa se je le lahko poškodoval.

Stanislav, 11. okt. Pater Kamin-ski, ki ga je policija aretirala, je hud alkoholik.

(Kako bi bilo treba po receptu Jagličevega lista poročati o tem atentatu? „Cerkev, ki vzgaja take ljudi...“ „Sumljivo je, da je Kaminskij napadel škofa v navzočnosti drugih

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

duhovnikov... "Lepi sadovi zore na cerkveni njivi... He! To bi dišalo, kaj? ... Kaminski je grško-katoliški duhovnik; grško-katoliška cerkev je papežu prav tako podrejena kakor rimsko-katoliška).

Igrišče v Opatiji.

Opatija, 12. okt. Tu se je z dovoljenjem okr. glavarstva ustanovilo igrišče za elegantni svet, da mu ne bo treba hoditi v Monako ali pa v Ostende.

Ogrska obstrukcija.

Budimpešta, 11. oktobra. Predsednik zbornice Berzeviczy je imel danes sestanek z Justhom, da se dogovori z njim, pod kakšnimi pogoji bi opozicija ustavila obstrukcijo. Justhova stranka zahteva predvsem junktim z volilno reformo na ta način, da se odstavi vojna reforma z dnevnega reda, da se razpravlja proračun, in da poda vlada obvezno izjavo, da predloži volilno reformo, ki mora biti do konca prihodnjega leta uveljavljena. Vladna večina naj se zaveže, da bo glasovala za adresu na cesarja, v kateri se zahteva upekljavanje madjarskih znakov v armadi. število rekrutov pa naj se poviša pri ogrskem domobranstvu, namesto pri skupni armadi. Z Justhom se sporazum baje ni posrečil, ker ne odneha od teh zahtev. Jutri ima Berzeviczy konferenco s Košutom.

Iz ogrskega državnega zbora.

Budimpešta, 11. oktobra. Na današnji seji je po poimenskih glasovanjih Mihael Karolyi interpeliral poljedelskega ministra o mesnem vprašanju. Poljedelski minister je odklonil vsako natančnejšo pojasnilo o avstro-ogrskih pogajanjih. — Poslanec grof Apponyi je interpeliral ministrskega predsednika o tripolitanski vojni: ali so nepravilne sile v smislu haškega dogovora nastopile, da se prepreči prelivanje krvi in ali smatra ministrstvo za vnanje zadeve intervencijo v prilog mirni rešitvi konflikta za priporočljivo. Interpelacija je bila izročena ministrskemu predsedniku.

Izjava hrvaškega bana.

Zagreb, 11. oktobra. Današnji uradni list objavlja z razprtimi črkami oficijozno izjavo, ki obsoja boj opozicije proti banu. Ban in vlada, pravi izjava, bosta vztrajala na svojem mestu in izpolnjevala dolžnosti, ki jih jima nalaga narodno življenje. Splošna sodba je, da hoče ban Tomasić isto izjavo oplasiti opozicijo.

Maročansko vprašanje.

Pariz, 11. okt. V pogajanju zaradi Maroka so nastale težave, katerim se ne pripisuje posebna važnost. Vendar se bo pogajanje najbrže še nekoliko zavleklo. Zato se parlament ne skliče 24. t. m., kakor je bilo prvotno namenjeno, temveč šele 31. oktobra ali pa 7. novembra.

Pariz, 11. okt. Ministrski svet je razpravljal o koncesijah, ki bi se mogle dovoliti Nemčiji. O rezultatu vlada stroga tajnost.

Berlin, 12. okt. Vesti, da je maročanski dogovor med nemško in francosko vlado gotov, so resnično. Formalno se dogovor podpiše, ko bo dogotovljena še paralelna pogodba med obema vladama o Kongu.

Gioconda v Bruslju?

Pariz, 11. oktobra. Iz Bruslja poročajo, da je dvojica dijakov naznanila, da sta iz Luvra ukradla Lionardovo "Gioconda" in da sta jo pripravljena vrniti, če se jima zagotovi, da ne bosta preganjana zaradi te tatvine. Pričakujejo se natančnejše vesti. Tukaj so vsled mnogih naznanil o najdbi "Gioconde" ali pa njenih sledov skeptični, dasi kaže vest iz Bruslja marsikaj resničnega.

Angleži v Perziji.

Teheran, 12. okt. Angleško poslanstvo je sklenilo pomnožiti vojaške straže svojih konzulatov v Širasi in drugih perzijskih mestih.

Revolucija na Kitajskem.

Vučang, 12. okt. Revolucionarji so se polastili Vučanga; prepodili so podkralja. Poveljnika vladnih čet je ubila bomba.

V mestu je nastal velik požar, ki je upepelil vladno palačo. Revolucionarji so izdali oklice na svoje pristaje, da puste tujce v miru.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Javna zahvala.

Gospod stavbni mojster R. Smielowski in E. Tönnies, sta pred kratkim časom pri neki pravdi, katero jaz vodim, kot izvedenca fungirala. Njima pristojni ekspenzar sta oba gospoda moji mali hčerki Anici plodono pri mestni branilnici naložila. Za to dobrohotno dejanje se obema imenovanima gospodoma, posebno pa gosp. R. Smielowskiju, kateri je to povzročil, najtopleje zahvaljujem.

Ljubljana, 9. oktobra 1911.

Franc Veber,

ključavničar c. kr. tob. tovarne.

†
Stavbinska tvrdka Robert Smielovski naznanja, da je njen zaslužni zidar

Karol Stiberc

včeraj ob 10. uri dopoldne nenadoma preminul.

Pogreb bo danes 12. t. m. ob 2. uri popoldne iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopališče k sv. Križu.

V Ljubljani, 12. oktobra 1911.

Pa kaj se to pravi,
Če trebih boll?

Pri pametni glavi!

zavžij!

Krepčilo želodca,

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 240.

Kabinetna kakovost " " 480.

Naslov za naročila: "FLORIAN", Ljubljana.

Postavno varovano.

Lepo posestvo!!

v dobrem stanju na prodaj
v Št. Lambertu, Zagorje ob Savi.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in ino- zemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina kuhinja. — Izborne pijače. — Nizke cene, Lepi gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

Priporočam svojo bogato zalogo

nagrobni spomenikov

iz najraznovrstnejšega kamna. Zaloga se nahaja v moji delavnici in na dvorišču pokopališkega oskrbnišva. Istotam so na razpolago tudi cementni in kamniti nagrobni okvirji lastnega izdelka. Naročila, bodisi iz granita, sijenita, labradorja, kraškega in beljaškega marmorja itd., jako točno in z nizkimi cenami. Preskrbujem tudi slike po najnižjih cenah.

Fr. Kunovar, kamnosek

.. LJUBLJANA, novo pokopališče ..

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom seziže

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinejših oblek za gospode
.. 2000 .. najfinejših površnikov, sport-
.. 3000 .. uih in zimskih sukenj
.. 3000 .. pelerin

nad 2400 kom. posamezn. filac in telovnikov
.. 3000 .. oblek za dečke in otroke
.. 15000 .. najmodernejše konfekcije za
dame in deklice.

Solidna postrežba!

Priznano nizke cene!

Delavska hranilnica in posojilnica

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

v Ljubljani, Wolfova ul. št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %.

Sorejema vloge na tekoči račun.

Posojuje na osebni kredit in (zastave) vredn. listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilsnerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.

Del. glavnica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2 %